

(*Serm* II, 168, 28); 1354 (*BABL* v, 92). Així com el grup -rv' sovint canvià la v en b (*corb* etc.), també això esdevé al grup -lv' almenys en altres mots (*calb*), en aquest mot a penes es dona aquest fet, però en trobem un cas, i amb ensordiment consecutiu, *salp e segur*, en el Privilegi de la Vall d'Aneu, de 1408 (*RFE*, 46), cosa que reforça la seguretat que, almenys en part, la grafia *saluu* s'hagi d'interpretar com *salv*. No manca algun cas de masculí *salve* (V. infra s e segur); ni de *sauvs* 'salvats, segurs', Desclot (*NCl* II, 147.9)

Una solució simple fou la reducció a *sal*, que potser s'inicià quan tenia terminació -s, en grup tan complex «amostro la tua cara e serem *sals*», *VidesR* (230v2; 64v1); «deu, per una carta, 500 drs., que és tota paga da, *sals* 50 drs.» a 1355 (*InuLC*); «personers romanes per ventura *sals* en terra --- anàs qui's volgués a ventura de la mar», *Consolat* (cxciv, Pard, 224) Condió que es feia majorment fàcil per la freqüència amb què aqueixa forma s'usava en singular (com romanalla de l'antic ús dels adjectius en predicat, usats en l'antic cas recte, V. la gramàtica de les *VidesR* «Retenc e *sals* fas [reservo] lo dret de ---» a 1360 (i d'altres de *sals* i *sal* en *InuLC*) *Sal* és freqüent en la Q de Reixac (25.9, 88.18, 88.20, 156.28); 1304 (*RLR* VII, 44). En StVicentF alternen les dues formes: «per gran peccador que sie --- és fet *salvo*» (vocab Schib); però «o n faça o no n faça, *salvo* seré», *Serm* II, 168.29, «*salv* en paradís», id III, 97.26

Altrament també es pogué produir una transposició de la l i la v; i llavors, essent aquesta implosiva, havia de pendre la forma *u* en la nostra fonètica, d'on *sauyl* «Él farà *saul* lo seu poble dels pecatz d'èls», *VidesR*, 82r2 (n 62) Per a Desclot, V. infra (*sà e s*). «Si los dits mercaders daran una seguretat al senyor de la nau, que ell haja *saul* lo nòlit seu», *Consolat* (ccxv, Pard, 292). «Senyor --- fes *saul* ço que has creat e remut ---», «fes-me *saul* en lo teu sant nom», *BOLiver* (*Excitatori*, 36, 22).

En fi, tal com *Paul* es redueix a *Pau*, i els noms en -BALD passen (a través de -*bayl*) a -*bau* (*Tubau*, *guineu*, *sou*), aquella forma *sául* se simplifica en *sau*. També degué afavorir-ho una -s: «en lo qual loc perien naus: / pus hi fo -l clau, passaren *saus*», *Lleg Rim Sev*, v. 1300. «Vosaltres deu e atorgau que J. Cr. ha fets *saus* los altres», *Oliver* (*Excit*, 169). Però també es pot trobar sense la -s: «que l dret del Sr. Rey hi fos *sau* e n romangués illès» a 1379 (*InuLC*)

Aquest adjectiu apareix sovint aplegat amb un quasi-sinònim per donar la idea de 'sa i bo'. En català això es feia, més que més, en la combinació *salvo i segur*. «Plau-nos que vingatz *salvu e segur*», doc de Jaume I a. 1260 (*RHisp* xxxvii, 122; i *CaCandi Misc Ht Cat* II, 509) Quan es rendí Burriana el Conqueridor garantí que els sarraïns evacuadors «fossen *saus e segurs* tro a Nulles» (*Cròn*, § 177, Ag, 225); «siats *salus e segurs*» carta de Jaume I al torcimany del soldà de Marrocs, a. 1323; «*saus e segurs*» Bna, a. 1360 (*Homen a MzPt* I, 837, III, 559); «que ls fassa tornar *salves e segurs*» a. 1388 (*InuLC*), «anar e venir *sals e segurs*»; «l'almugàver mantinent partísse de sobre l

cavaler, e el príncep --- donà-li un seu vestir e dix-li que se n'anàs *saluu e segur*», Desclot (§§ 39, 103, *NCl* III, 150.28); «que prengué terra, e que vengués *saul e segurt*», *Filla d R d'Hongria* (*NCl* XLVIII, 43). *Salvu e segur* S. XIV, Treps, *Romararques*. I veg supra *salp e segur*, a. 1408.

Amb valor semblant també es troba a l'E. Mj. *sà e salvo* (-lv etc) «Amic --- dix la emperadriu, anats-vos-en *sà e saul*, que yo de vós no penré venjança»; «*sans e salvus*», Desclot, §§ 52, 63 (*NCl* II, 182.13). «Déus tot-poderós, senyor, defena vós e us torne *san[e] e salu* en nostres terres» Girona, 1299 (Finke, *Acta Ar* III, 80); «la dona e son fill foren amanats en Roma *sans e saus*», *Filla de Contasti* (*NCl* XLVIII, 90); «gita m d'aqèst peril e fets-ma *sans e sal*, e rasabrè vostre fè» (trad. fr. *sain et sauf*), Reixac (Q, 25.9), «Yo t menaré a casa tua *sà e saul*», *Decam* VII, § 6, 409.5f) (trad. «*sano e salvo*», ed. 1961, 439.16) Algun cop amb *franc*: «lo delme vostre *saul e franch* a vós romanga», 2ª meitat S XIII (*BABL* VII, 34)

Substantivat en la locució a nostre *salv(e)*, pròpia de Muntaner: «tuit veets que tants havem d'ells aventatges que, a nostre *sau*, nos en podem anar»; «a nostre *sau* nos podíem recoller», «per cert a nostre *salve* ho podem fet» (§ 19, Casac. I, 51.8; VI, *NCl* VII, 92.25, 31.9).

Molt important fou l'ús d'aquest mot amb el paper de partícula, oscil·lant entre adverbi, conjunció i preposició, partint d'un ús de SALVUM com a neutre: «Juren --- que *salvu* lo dret e la feultat de la Senyoria, bé e feelment ajuden als Veguers ---», «deu ésser absolt --- *salvu* emperè ço que és en la composició ---», *Cost Tort* (Ol, 498, 365); «me pens, *salvo* lo concell de vosaltres ---», Desclot (§ 159, *NCl* v, 77.12); «Los apòstols e tots --- lo desempararen e fugiren, *sal* ten solament Sent Pere, qui l seguria», Lluïl (*Do Pu*, ed Gili, p. 23); «altres deutes clars, *salvu* lo cequiatge de Soses, qui és duptós» a 1289 (*BABL* VI, 69); «los dits comandataris --- ho deyen retre e donar a aquells qui la comanda hauran feta, *salvo* lo lur maltret», *Consolat* (CLXVIII, Pard, p. 192); «tota Serdenya se fóra retuda a vós, *sal* Càler» 1314 (Finke, *Acta Ar* III, 255); «li era semblat que l cardenal m'aconselyàs bé, *sal* milor conseyl vostre» a 1325 (Finke, *Acta Ar* III, 469); «(béns) liura al dit M. A. A., *saul* dret de primers creadors» a. 1379, StaColQ («Veü del Monts» 1892, 403).

Com que partia d'un ús de SALVUM com a neutre, igual que amb masc. es podia acompanyar amb femeníns o plurals: «escorxà aquella (guineu) *sal* la coha», Lluïl (*Blanq* I, 270.8); «tuyt se n'anaren, com a gent desbaratada --- *sal* los comtes e ls barons, qui romanien ab lo rey, per conortar-lo», *Filla d R d'Hongria* (*NCl*. XLVIII, 37), «és tot de la sagristia, *saul* 12 diners, que ha lo rector», doc. S. XIV, Besora de Cardener (*BCEC* 1909, 301)

Amb extensió molt més limitada, de vegades en aquest ús prepositiu anava combinat amb *de*. «teles, o de Campayna o d'Alamayna o d'otra terra, *sal* de teles de Remps» a. 1284 (*RLR* IV, 372); «si alcun ---